Socialförsäkringsutskottets betänkande 1983/84: 26

om studiehjälp och vissa sjukförsäkringsfrågor (prop. 1983/84: 127 och 1983/84: 100)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 1983/84: 127 om förbättrad studiehjälp och vissa sjukförsäkringsfrågor.

Propositionen innehåller förslag om *ett förbättrat selektivt studiestöd till elever i gymnasieskolan*. Förslaget innebär att det nuvarande behovsprövade tillägget till studiebidraget inom studiehjälpen ersätts med ett högre och mer schabloniserat tillägg – extra tillägg. Detta föreslås utgå upp till högre föräldrainkomster än som är fallet med det behovsprövade tillägget. Det extra tillägget föreslås bli infört den 1 juli 1984.

Vidare föreslås att inackorderingstilläggets grundbelopp, med hänsyn till hyreskostnadernas ökning, vid samma tidpunkt höjs till 440 kr. per månad.

Propositionen innehåller också *anslagsberäkningar för studiehjälpen* i övrigt för budgetåret 1984/85.

I propositionen läggs vidare fram förslag om *ett förbättrat sjukförsäkringsskydd* för studerande. Huvudprincipen är att de studerande skall behålla studiestöd i form av studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag för doktorander under sjukdomsperioder. I viss utsträckning är detta möjligt redan i dag, men de förändringar i studiestödslagen som nu föreslås utvidgar möjligheterna att behålla studiehjälp vid sjukdom och avskaffar de inskränkningar vad gäller sjukdomsperiodens längd som gäller i fråga om studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd och utbildningsbidrag.

Samtidigt föreslås att den sjukpenninggrundande inkomsten inte skall sänkas under den tid en studerande uppbär studiestöd. Under studietiden skall således sjukpenningen hållas vilande för att kunna aktiveras när studietiden upphör. Under studietiden skall vidare en särskild studietidssjukpenning kunna utgå, beräknad på grundval av den inkomst en studerande kan ha vid sidan av studierna eller under ferietid.

I samband med meritprövning för beslut om fortsatta studiemedel och beslut om eventuellt återkrav på grund av frånvaro från studierna skall, för studerande som har vårdnaden om barn, ökad hänsyn kunna tas till barnets sjukdom.

Med anledning av propositionen har väckts tre motioner, 1983/84: 2682 (fp), 1983/84: 2683 (vpk) och 1983/84: 2684 (m).

Utskottet behandlar vidare

dels proposition 1983/84: 100 bilaga 10, utbildningsdepartementet, litt. E, punkt E 3. Studiehjälp m. m.

dels följande motioner från den allmänna motionstiden 1982/83 och 1983/84,

1983/84: 2098 (m) (yrkande 1) om anslaget till studiehjälp,

1983/84: 1198 (c) om utbetalningen av studiestöd,

1983/84: 1593 (m) om studiehjälp till elever vid svenska gymnasieskolor utomlands,

1982/83: 319 (c) om sjukförsäkringen för universitets- och högskolestuderande,

1982/83: 914 (fp) om sjukersättning till vissa elever i grundvux,

1983/84: 1002 (vpk) och 1983/84: 1718 (s) om socialförsäkringsfrågor för doktorander med utbildningsbidrag,

1983/84: 1206 (vpk) om vissa försäkrings- och arbetsskadefrågor för studerande,

1982/83: 1279 (s), 1983/84: 439 (c) och 1983/84: 778 (s) om rätten till sjukbidrag för handikappade studerande,

1983/84: 1359 (vpk) (yrkande 2 f) och 1983/84: 1579 (s) om ändrade åldersgränser för vårdbidrag resp. sjukbidrag till handikappade ungdomar,

1983/84: 2219 (s) om studiestödet för handikappade elever i det allmänna skolväsendet och

1983/84: 1577 (c) om studiestöd till elever i särskola.

Utskottet tillstyrker propositionerna och avstyrker bifall till samtliga motioner.

Reservationer har avgivits av m-ledamöterna till förmån för motionerna 1983/84: 2684 och 1983/84: 2098 yrkande 1 (res. 1) samt av vpk-ledamoten till förmån för motionerna 1983/84: 2683, 1983/84: 1002, 1983/84: 1206, 1983/84: 1359 yrkande 2 f och 1983/84: 1579 (res. 2–7). Vidare har särskilt yttrande avgivits av vpk-ledamoten.

Propositionerna

Proposition 1983/84: 100

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1983/84: 100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) under litt. E, E 3. Studiehjälp m. m. föreslagit riksdagen att i avvaktan på särskild proposition i ämnet till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 beräkna ett förslagsanslag av 1 223 450 000 kr.

Proposition 1983/84: 127

I proposition 1983/84: 127 om förbättrad studiehjälp och vissa sjukförsäkringsfrågor har regeringen (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen

dels att anta förslag till

1. lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),
2. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,

dels att

4. godkänna vad som förordats om riktlinjer för ekonomisk prövning vad gäller det extra tillägget,
5. godkänna förslag till ändrade regler för utbildningsbidrag för doktorander under sjukdomsperioder,
6. godkänna vad som förordats om beräkning av föräldrapenning,
7. godkänna vad som förordats om rätt till studiemedel i samband med tillfällig vård av sjukt barn,
8. till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag om 1 220 600 000 kr.,
9. till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1984/85 utöver i proposition 1983/84: 100 bil. 10 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 750 000 kr.

Lagförslagen redovisas i bilaga till betänkandet.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84: 127

I motion 1983/84: 2682 av Jörgen Ullenhag (fp) och Ingemar Eliasson (fp) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid prövning av huruvida förutsättning föreligger för behovsprövat tillägg hänsyn inte skall tas till makes eller syskons ekonomiska situation eller inkomster,
2. att riksdagen beslutar om ändringar i lagen om arbetsskadeförsäkring i enlighet med studiestödsutredningens förslag.

I motion 1983/84: 2683 av Margó Ingvardsson m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till studerandes försäkringsskydd vid arbetsskada i enlighet med studiestödsutredningens förslag,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag att förbättra det ekonomiska stödet till handikappade studerande i enlighet med studiestödsutredningens förslag,
3. att riksdagen uttalar att vilande SGI, eller högsta SGI bör träda i kraft för alla studerande vid föräldraledighet och ger regeringen detta till känna,

†1 *Riksdagen 1983/84. 11 saml. Nr 26*
Rättelse: S 33, rad 8 Står 2 kap. 1 §
Rättat till 1 kap. 2 §

4. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär att studerandes karenstid överensstämmer med vad som gäller för anställda försäkrade inom sjukförsäkringen,

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om förändrat delningstal vid beräkning av studietids-SGI i enlighet med studiestödsutredningens förslag.

I motion 1983/84: 2684 av Per Unckel m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag till ändring av studiestödslagen (1973: 349) 1 kap. 2 §, 3 kap. 3 §, 11 §,

2. att riksdagen beslutar att till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag om 1 170 600 000 kr.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1982/83

I motion 1982/83: 319 av Pär Granstedt m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om översyn av sjukförsäkringssystemet för universitets- och högskolestuderande och andra ferie- och säsongsarbetande.

I motion 1982/83: 914 av Hugo Bergdahl (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om sjukersättning till vissa elever i grundvux.

I motion 1982/83: 1279 av Göran Persson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om generös och likvärdig bedömning av rätten till sjukbidrag.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1983/84

I motion 1983/84: 439 av Sigvard Persson (c) och Ulla Tillander (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för handikappades rätt till sjukbidrag i enlighet med vad som i motionen anförts.

I motion 1983/84: 778 av Bo Nilsson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av reglerna för sjukbidrag för handikappade under särskild yrkesutbildning.

I motion 1983/84: 1198 av Rolf Rämgård (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att centrala studiestödsnämndens utbetalningsrutiner bör ändras så att de studerande får ersättning vid resp. terminstart.

I motion 1983/84: 1206 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående vissa försäkrings- och arbetsskadefrågor för studerande.

I motion 1983/84: 1359 av Lars Werner m. fl. (vpk) (yrk. 2 f) föreslås att riksdagen hemställer att regeringen – i avvaktan på förslag om genomgripande reform av socialförsäkringssystemet – till riksdagen framlägger förslag som innebär att åldersgränsen för vårdbidrag utsträcks till 18 år.

I motion 1983/84: 1577 av Rune Backlund (c) och Kersti Johansson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till lösning av försörj-

ningsfrågan för familjer med barn i grundsärskolan och ungdomar i yrkessärskolan under skolpliktstiden i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion 1983/84: 1579 av Sture Ericson (s) och Håkan Strömberg (s) hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om att sjukbidrag till handikappade ungdomar skall kunna utgå från 18 års ålder,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om att vårdbidrag till handikappade ungdomars föräldrar skall kunna utgå till dess dessa ungdomar uppnått 18 års ålder.

I motion 1983/84: 1593 av Gunnel Liljegren (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om ändring av reglerna för studiehjälp för svenska ungdomar i svensk skola utomlands.

I motion 1983/84: 2098 (motivering i 1983/84: 2097) av Per Unckel m. fl. (m) (yrk. 1) hemställs att riksdagen beslutar att till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 1 173 450 000 kr.

I motion 1983/84: 2219 av Lennart Bladh (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam översyn av det studiesociala stödet för handikappade ungdomar i åldern 16–19 år.

Motioner överlämnade från utbildningsutskottet, väckta under den allmänna motionstiden 1983/84

I motion 1983/84: 1002 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående den sociala situationen för forskarstuderande med utbildningsbidrag, samt att under detta riksmöte återkomma med förslag i frågan.

I motion 1983/84: 1718 av Anna Lindh (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts angående försäkringsskyddet för doktorander.

Utskottet

1. Studiehjälp

Studiehjälp består av studiebidrag jämte tillägg, återbetalningspliktiga studiemedel och resekostnadsersättning. Tillägg till studiebidraget utgår i form av inackorderingstillägg, inkomstprövat tillägg och behovsprövat tillägg. Inackorderingstillägg utgår utan ekonomisk prövning medan övriga tillägg förutsätter en sådan prövning. Inackorderingstilläggets grundbelopp är f. n. 400 kr. per månad. Det inkomstprövade tillägget är samordnat med det statliga bostadsbidraget då det gäller nivå och inkomstprövning och avlöser detta då eleven fyller 17 år. För det inkomstprövade tillägget och det behovsprövade tillägget beräknas det ekonomiska underlaget på samma sätt. Därvid beaktas för ogift elev elevens och föräldrarnas gemensamma inkomster medan för gift elev bortses från föräldrarnas ekonomi och i

stället beaktas makes ekonomiska förhållanden. Behovsprövat tillägg förutsätter dessutom att eleven har synnerligen stort behov härav. Vid denna bedömning tas hänsyn bl. a. till förekomsten av syskon under 20 år och även till syskonets eventuella inkomster. Behovsprövat tillägg utgår f. n. med högst 290 kr. per månad om det ekonomiska underlaget inte överstiger 56 000 kr.

I proposition 1983/84: 127 föreslås att det behovsprövade tillägget i studiehjälpen slopas och ersätts med ett högre och mer schabloniserat tillägg som bör benämnas extra tillägg. Detta skall utgå med 600 kr. per månad och elev till hushåll med ett ekonomiskt underlag som understiger 40 000 kr. per år. Till hushåll med ett ekonomiskt underlag på mellan 40 000 och 60 000 kr. skall 400 kr. per månad utgå och till hushall med ett ekonomiskt underlag på mellan 60 000 och 80 000 kr. skall 200 kr. per månad utgå. Reglerna för vad som skall utgöra det ekonomiska underlaget bör överensstämma med vad som nu gäller i fråga om det inkomstprövade tillägget. Vidare föreslås att inackorderingstilläggets grundbelopp höjs till 440 kr. per månad. Kostnaderna för det extra tillägget beräknas i propositionen till ca 65 milj. kr. för budgetåret 1984/85. Dessa kostnader kan täckas inom det utrymme som skapas genom att det behovsprövade tillägget slopas och genom den utgiftsminskning som de förändrade reglerna för återbetalningspliktiga studiemedel till 18–20-åringar i gymnasiala studier innebär. För innevarande budgetår har 17 milj. kr. anvisats för det behovsprövade tillägget.

Beträffande medelsanvisningen föreslås i proposition 1983/84: 127 att riksdagen till Studiehjälp m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag om 1 220 600 000 kr. I proposition 1983/84: 100, bilaga 10, föreslogs ett preliminärt anslag om 1 223 450 000 kr.

I motion 2684 av Per Unckel m. fl. hänvisas till att motionärerna biträdde förslaget i proposition 1983/84: 40 om ändrade regler för återbetalningspliktiga studiemedel för 18–20-åringar som innebär en besparing om 100 milj. kr. Motionärerna fann dock därvid ingen anledning att avsätta medel för kommande förslag om ökade selektiva åtgärder. Mot denna bakgrund är motionärerna inte beredda att biträda det nu framlagda förslaget om införande av ett extra tillägg i studiehjälpssystemet eftersom det innebär att hälften av den ovannämnda besparingen skulle tas i anspråk. Motionärerna begär därför att riksdagen dels avslår regeringens förslag om införande av ett extra tillägg inom studiehjälpen, dels till Studiehjälp m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 50 milj. kr. sänkt förslagsanslag om 1 170 600 000 kr. Även i den under den allmänna motionstiden väckta motionen 2098 av Per Unckel m. fl. begärs i yrkande 1 ett i förhållande till regeringens preliminära förslag med 50 milj. kr. sänkt förslagsanslag.

Motionärerna i motion 2682 av Jörgen Ullenhag och Ingemar Eliasson erinrar om att vid inkomstprövningen för behovsprövat tillägg beaktas

förutom egen och föräldrars ekonomiska situation också makes ekonomiska förhållande. Enligt motionärerna bör en sådan äktamakeprövning inte förekomma inom studiehjälpen med hänsyn till att riksdagen nyligen avvisat förslag om att återinföra makeprövningen inom studiemedelssystemet. Vidare anför motionärerna att även syskons inkomster beaktas vid inkomstprövning vilket enligt motionärernas mening är stötande. Mot bakgrund av det anförda begär motionärerna i yrkande 1 ett tillkännagivande om att vid inkomstprövning för behovsprövat tillägg hänsyn inte skall tas till makes eller syskons ekonomiska situation eller inkomster.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i propositionen om att ett kraftigt förstärkt selektivt stöd till de inkomstsvagaste hushållen bör införas inom studiehjälpen och att fler hushåll än i dag bör nås av stödet. Enligt utskottets mening uppnås dessa syften med propositionens förslag om ett extra tillägg som ersätter det behovsprövade tillägget. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag om att det behovsprövade tillägget slopas och ersätts med ett extra tillägg. Utskottet tillstyrker vidare propositionens förslag om höjning av inackorderingstilläggets grundbelopp till 440 kr. per månad samt medelsanvisningen till studiehjälp m.m. Följaktligen avstyrker utskottet bifall till motionerna 2684 och 2098 yrkande 1.

Såvitt gäller yrkandet i motion 2682 om ekonomisk prövning vid beräkning av behovsprövat tillägg utgår utskottet från att yrkandet avser det föreslagna extra tillägget eftersom det behovsprövade tillägget föreslås helt slopat. Utskottet vill framhålla att samtliga inkomstprövade förmåner inom studiehjälpssystemet förutsätter en prövning mot föräldrarnas *eller* i förekommande fall makes ekonomi. Enligt utskottets mening saknas det skäl att göra annan bedömning i fråga om det extra tillägget. Utskottet vill också erinra om att hänsynstagande till syskons eventuella inkomster f.n. endast förekommer vid prövning av behovsprövat tillägg och skall sålunda efter slopande av detta tillägg inte längre förekomma. Utskottet avstyrker med det anförda även motion 2682 yrkande 1.

Utskottet behandlar i detta sammanhang två motioner från den allmänna motionstiden 1983/84 som rör frågor om studiehjälp.

I motion 1198 av Rolf Rämgård anförs att gymnasiestuderande får ansökningsblankett för studiestöd först vid terminsstarten vilket medför att halva terminen i regel har gått innan studiehjälpen utbetalas. Detta förhållande kan för många föräldrar vara mycket betungande. Enligt motionären borde ansökningsblanketter tidigt kunna skickas ut så att studiestödsnämnden kan behandla ansökningarna före skolstarten. Han begär därför ett tillkännagivande om att centrala studiestödsnämndens utbetalningsrutiner bör ändras så att de studerande får sin studiehjälp utbetald vid resp. terminstart.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) utreder f.n. på uppdrag av regeringen en förändring av den administrativa hanteringen av studiehjälpen. Därvid undersöker CSN bl.a. förutsättningarna för att utnyttja datateknik

i samband med ansökningsförfarande och utbetalning. Uppdraget kommer att redovisas inom kort. Enligt vad utskottet erfarit kommer CSN härvid att föreslå sådana förändringar att de problem som tagits upp i motion 1198 blir lösta. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen är därför inte påkallad.

Gunnel Liljegren tar i motion 1593 upp en fråga som rör studiehjälp till elever vid svenska gymnasieskolor utomlands. Motionären anför att nuvarande regler innebär att om en elev bor utomlands tillsammans med båda föräldrarna eller med den förälder som är vårdnadshavare är eleven berättigad till studiehjälp på samma villkor som i Sverige. Däremot har eleven inte rätt till svensk studiehjälp om föräldrarna är skilda och vårdnadshavaren bor i Sverige men eleven bor utomlands hos den andre föräldern. Enligt motionären bör svenska ungdomar i svensk skola utomlands behandlas lika i fråga om studiehjälp och hon begär en ändring av reglerna i enlighet härmed.

De regler som centrala studiestödsnämnden tillämpar när det gäller möjlighet att få svensk studiehjälp för studier i utlandet innebär att elever vars föräldrar inte är bosatta i elevens studieland får studiehjälp först efter ingående prövning av studieinriktningen. Därvid gäller att utbildningen skall vara klart målinriktad mot visst yrke eller bransch och att motsvarande utbildning inte finns i Sverige. När eleven bor utomlands tillsammans med föräldrarna beviljas studiehjälp utan någon närmare prövning av studieinriktningen. Det föräldrabegrepp som därvid tillämpas är detsamma som i studiestödslagstiftningen i övrigt dvs. som förälder räknas den som har vårdnaden om barnet. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att det finns skäl att införa några särbestämmelser för de elever som berörts i motion 1593. Utskottet vill dock erinra om den möjlighet som finns för föräldrar att efter ansökan få gemensam vårdnad om barnen.

2. Sjukförsäkringsfrågor

2.1 Sjukförsäkring inom studiehjälpen och studiemedelssystemet m. m.

Studiehjälp utgår endast för sådan del av läsåret under vilken den studerande bedriver studier. Studiehjälp kan sålunda inte utgå under sjukdom.

Såvitt gäller *återbetalningspliktiga studiemedel* får studerande i samband med sjukdom enligt studiestödslagen (1973: 349) med vissa inskränkningar behålla beviljade studiemedel under sjukperioder. För att få behålla studiemedlen skall den studerande ha bedrivit studier under någon del av det kalenderhalvår då sjukdomen inträffar. För det första kalenderhalvåret gäller också att studierna skall ha påbörjats. Under två på varandra följande kalenderhalvår kan den studerande inte få behålla studiemedlen under sjukdom mer än sex månader om inte särskilda skäl föreligger. Återbetalningspliktiga studiemedel avskrivs med de delar som kan hänföras till sjukdomsperioden såvitt denna överstiger 14 dagar.

För *doktorander med utbildningsbidrag* är villkoren för att få behålla bidraget under sjukdom huvudsakligen desamma som för studerande med studiemedel. Utbildningsbidrag beviljas för ett år i taget och kan för heltidsstudier beviljas för högst fyra år sammanlagt. Under vissa förutsättningar kan emellertid bidraget utgå för ytterligare högst ett bidragsår. Det gäller t. ex. om den studerande på grund av sjukdom under en längre tid varit oförmögen att bedriva studier.

I propositionen föreslås att elever som är berättigade till *studiehjälp* enligt studiestödslagen 3 kap. får rätt att behålla studiehjälpen vid sjukdom under terminstid. Kortare sjukdom skall intygas av föräldrarna när eleven är omyndig och därefter av eleven själv. Fr. o. m. den femtonde dagen skall läkarintyg krävas. Studiehjälp under sjukdom skall utgå bara om eleven har ansökt om studiehjälpen före insjuknandet. För det första kalenderhalvåret en elev bedriver studier skall studiehjälp utgå under sjukperiod bara om eleven har påbörjat studierna.

Såvitt gäller studerande som helt eller delvis finansierar sina studier med *studiemedel* eller *utbildningsbidrag för doktorander* föreslås i propositionen att dessa skall tillförsäkras sådana medel även under perioder av styrkt sjukdom. Förutsättningen för att studiemedel eller utbildningsbidrag skall utgå under sjukdomsperiod är att sjukdomsperioden infaller under sådan studietid för vilken den studerande har beviljats något av dessa stöd. Läkarintyg krävs om sjukdomstiden överstiger 14 dagar. För det första kalenderhalvåret en studerande bedriver studiemedelsberättigade studier skall studiemedel under sjukdomsperioder utgå bara om studierna har påbörjats innan den studerande blir sjuk. Motsvarande föreslås gälla studerande med utbildningsbidrag för doktorander. Med hänsyn till att rätten till utbildningsbidrag för doktorander regleras i förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander anför departementschefen att hon senare ämnar föreslå regeringen sådana ändringar i denna förordning att reglerna för rätt till utbildningsbidrag vid sjukdom i möjligaste mån kommer att överensstämma med motsvarande regler för studiemedel. I princip skall således utbildningsbidrag kunna utgå för en sjukdomsperiod som sträcker sig över hela den tid för vilken utbildningsbidraget har beviljats, dvs. högst ett år.

I fråga om avskrivning av återbetalningspliktiga studiemedel som kan hänföras till sjukdomsperiod föreslås ingen ändring i nuvarande bestämmelser. Departementschefen anför härvidlag att den nuvarande karenstiden om 14 dagar är motiverad, främst med hänsyn till att studier inte är fullt jämförbara med förvärvsarbete. I propositionen hänvisas till en rapport från centrala studiestödsnämnden (CSN) av vilken det framgår att det övervägande flertalet studerande som varit sjuka mellan 7 och 14 dagar hade lyckats läsa in det mesta av vad de förlorat under studieuppehållet. Departementschefen anför vidare att sjukpenning endast ersätter en del av den förlorade arbetsinkomsten medan de studerande vid sjukdom får sam-

ma kontanta ersättning hela tiden och sedan avskrivning av skulden efter karensdagarna. Mot denna bakgrund är departementschefen inte beredd att föreslå någon minskning av antalet karensdagar.

Motionärerna i motion 2683 av Margó Ingvardsson m. fl. anför att det finns skäl att ifrågasätta om de studerandes karenstid skall avvika från vad som gäller för andra inom sjukförsäkringen. Heltidsstudier bör betraktas som heltidssysselsättning. Enligt motionärerna innebär 14 sjukdagar detsamma som 14 förlorade arbetsdagar vilket kan motsvara en stor del av en kurs. Detta kan i sin tur få konsekvenser för den studerande både för studietiden och ekonomin. Mot bakgrund av det anförda begärs i yrkande 4 förslag från regeringen som innebär att studerandes karenstid kommer att överensstämma med vad som gäller för anställda försäkrade inom sjukförsäkringen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att den nuvarande karenstiden om 14 dagar bör vara kvar när det gäller avräkning av studieskulden för sjukdomstid. Enligt utskottets mening torde kortare sjukdomsperioder i de flesta fall inte påverka studierna i någon nämnvärd omfattning. Vidare skulle ett sådant förslag som begärts i motion 2683 medföra betydande administrativa svårigheter eftersom varje enstaka sjukdag måste tas upp till bedömning vid såväl fastställande av återbetalningsskyldighet som vid beviljande av studiemedel. Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 2683 yrkande 4. Utskottet tillstyrker propositionens förslag.

2.2 Sjukpenninggrundande inkomst

Enligt bestämmelser i lagen om allmän försäkring (AFL) kan den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) inte sänkas under studietiden för studerande som uppbär särskilt vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag för doktorander eller utbildningsbidrag för arbetsmarknadsutbildning. De som har ledigt från sitt förvärvsarbete för att studera inom det egna yrkesområdet får också behålla sin SGI.

I propositionen föreslås att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) inte får sänkas under den tid för vilken en studerande uppbär studiehjälp, studiemedel och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. Sjukpenning skall hållas vilande under studietiden för att kunna aktiveras när studiestödet upphör. Vidare skall under studietiden en särskild studietids-SGI beräknas på grundval av den inkomst den studerande kan ha under ferietid eller vid sidan av studierna. Sjukpenning på grundval av en studietids-SGI kan utgå parallellt med studiestödet vid sjukdom under terminstid. På studietids-SGI:n skall också föräldrapenning beräknas.

I propositionen anförs att enligt 4 kap. 4 och 15 §§ AFL gäller vissa villkor för att föräldrapenning i samband med barns födelse resp. särskild föräldrapenning skall kunna utgå med ett belopp som överstiger garantini-

vån – 37 kr. per dag. För det första fordras att föräldern under minst 270 dagar i följd före barnets födelse, eller den beräknade tidpunkten för födelsen, skall ha varit eller borde ha varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger garantinivån. För det andra fordras, om föräldrarna har barnet gemensamt i sin vård, att modern är eller borde ha varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger garantinivån för att fadern skall få föräldrapenning överstigande denna nivå. Om studietids-SGI:n är så låg att dessa villkor inte kan uppfyllas medan den vilande SGI:n är tillräckligt hög, bör den sistnämnda SGI:n tillämpas.

Departementschefen anför vidare i propositionen att bestämmelserna om vilande SGI bygger på att ett beviljat studiestöd skall utgå även för sjukdomsperioder under utbildningstiden. Studiestöd beviljas normalt för en eller två terminers studier och för en bestämd utbildning. En tidigare SGI bör således vara vilande under den tid för vilken studiestöd utgår, men också under den ferietid som infaller mellan studieterminerna i den utbildning för vilken studiestödet har beviljats. Den vilande SGI:n tillämpas åter först när den utbildning för vilken studiestödet har beviljats är avslutad. En studerande kan naturligtvis dessförinnan avbryta studierna. Om studierna avbryts på grund av sjukdom fortsätter studiestödet att utgå under den period det har beviljats för. Först därefter tillämpas åter den vilande SGI:n. Om studierna avbryts på någon annan grund, är den studerande inte längre berättigad till studiestöd, och den vilande SGI:n bör träda i kraft. RFV och CSN bör i samråd utfärda de föreskrifter som behövs med anledning av de nya reglerna.

Såvitt gäller metoden för beräkning av sjukpenning anför departementschefen att studiestödsutredningen i sitt betänkande Studiestöd (Ds U 1981: 11) föreslagit att denna skall ändras så att hänsyn tas till det faktiska antalet arbetsdagar och att inkomsten således inte som nu fördelas jämnt över året. Denna fråga berör dock inte bara de studerande utan också andra grupper och har behandlats av sjukpenningkommittén (S 1978: 04). Kommitténs förslag bereds f. n. inom socialdepartementet och i avvaktan på resultatet härav förordar departementschefen inte några ändringar i detta hänseende.

Margó Ingvardsson m. fl. begär i motion 2683 ett tillkännagivande om att vilande SGI eller högsta SGI bör träda i kraft för alla studerande vid föräldraledighet (yrkande 3). De begär vidare förslag om förändrat delningstal vid beräkning av studietids-SGI i enlighet med studiestödsutredningens förslag (yrkande 5).

Även i den under den allmänna motionstiden 1983/84 väckta motionen 1206 av Lars Werner m. fl. berörs – såvitt nu är i fråga – sjukpenningberäkningen för studerande. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att studiestödsutredningens förslag om ett ändrat delningstal vid beräkning av sjukpenning bör genomföras.

Utskottet konstaterar inledningsvis att de föreslagna förändringarna för

föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning innebär en klar förbättring för den förvärvsarbetande föräldern i de fall den studerande föräldern har en vilande SGI som ger en föräldrapenning över garantinivån. Härigenom undviks nämligen det förhållandet att den förvärvsarbetande föräldern tvingas gå ned till garantinivån för föräldrapenning då den andre föräldern studerar. För den studerande föräldern skall föräldrapenning i princip beräknas på studietids-SGI:n, dock lägst med belopp motsvarande garantinivån. Såsom framhållits i propositionen skall den vilande SGI:n träda i kraft vid definitiva avbrott i studierna. Bedömningen av när sådant avbrott skett får göras i varje enskilt fall av de tillämpande myndigheterna. Någon generell regel om att den vilande SGI:n skall kunna träda i kraft för alla studerande vid föräldraledighet kan utskottet inte ställa sig bakom. Beträffande metoden för beräkning av sjukpenning för studerande är studiestödsutredningens förslag om förändrat delningstal – såsom framhållits i propositionen – en fråga som inte bara berör studerande. Mot bakgrund härav är utskottet i avvaktan på mer övergripande lösningar inte berett att förorda några särbestämmelser för studerande i detta avseende. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag i nu behandlade delar och avstyrker bifall till motionerna 2683, yrkandena 3 och 5 och 1206 i denna del.

2.3 Tillfällig vård av barn

Enligt nuvarande praxis återkräver studiemedelsnämnderna inte alltid studiemedel som har uppburits under en period då den studerande varit hemma och vårdat ett sjukt barn. Vid beviljandet av fortsatta studiemedel har vidare vård av sjukt barn betraktats som en sådan omständighet av personlig natur till vilken hänsyn skall tas vid bedömningen av uppnådda studieresultat.

I den under den allmänna motionstiden 1983/84 väckta motionen 1206 av Lars Werner m. fl. begärs – såvitt nu är i fråga – ett tillkännagivande om att studerande bör beredas möjlighet att få behålla studiestödet vid tillfällig vård av barn.

Departementschefen föreslår i propositionen att vid studiemedelsnämndernas meritprövning för fortsatta studiemedel skall för en studerande, som har vårdnaden om barn, barnets sjukdom kunna utgöra skäl för avsteg för uppställda poängkrav. Studiemedel bör inte heller återkrävas för perioder då en sådan studerande på grund av vård av sjukt barn inte har kunnat fullgöra sina studieåtaganden. Enligt departementschefens mening skulle en lagstadgad rätt till ett bestämt antal dagars ledighet för tillfällig vård av barn leda till en onödig byråkratisering och stora administrativa problem. Propositionens förslag syftar inte heller till någon förändring av den praxis som har utvecklats, men med riksdagens godkännande skulle sådana föreskrifter kunna utfärdas att man uppnår en större enhetlighet och de studerande föräldrarnas trygghet stärks.

Utskottet anser att riksdagen bör godkänna propositionens förslag i nu berörd del. Enligt utskottets mening blir härigenom motion 1206 i motsvarande del tillgodosedd.

2.4 Medelsanvisningen

I propositionen anförs att förslagen om ett förbättrat försäkringsskydd i ett inledningsskede kan komma att medföra administrativa kostnader inkl. kostnader för information, såväl vid riksförsäkringsverket (RFV) och försäkringskassorna som vid centrala studiestödsnämnden (CSN). Medel härför bör anvisas som en särskild, obetecknad post under anslaget E 1 Centrala studiestödsnämnden m. m. och efter regeringens bemyndigande få disponeras av de berörda myndigheterna för angivna ändamål. Sålunda föreslås i propositionen att riksdagen till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1984/85 utöver i proposition 1983/84: 100 bil. 10 föreslaget förslagsanslag anvisar ytterligare 750000 kr.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag om ytterligare medelsanvisning till Centrala studiestödsnämnden m. m.

2.5 Övriga motionsyrkanden

Utskottet behandlar i detta sammanhang två motioner från den allmänna motionstiden 1982/83 och två motioner från den allmänna motionstiden 1983/84 som alla berör sjukförsäkringsfrågor för studerande.

I motion 1982/83: 319 av Pär Granstedt m. fl. anförs att nuvarande sjukförsäkringssystem kan medföra problem för personer som har sitt förvärvsarbete koncentrerat till en förhållandevis kort tid på året. För den som har sin sjukpenninggrundande arbetsinkomst koncentrerad till tre månader på året innebär det nuvarande systemet att man bara får en fjärdedel av normal sjukersättning om man blir sjuk under denna period. En längre tids sjukdom under den tid då man normalt förvärvsarbetar kan därför få mycket allvarliga följder för exempelvis en studerande. Mot denna bakgrund begär motionären en översyn av sjukförsäkringssystemet för universitets- och högskolestuderande och andra ferie- och säsongsarbetande.

Sjukpenningkommittén har i sitt betänkande (SOU 1981: 22) Sjukersättningsfrågor redovisat förslag till lösningar av problem med ojämn kompensation för bl. a. vissa delårsarbetande. Kommittén har dock begärt att dess förslag i detta hänseende skulle bli föremål för ytterligare översyn. Mot denna bakgrund och med anledning av en motion i frågan har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1982/83: 17 begärt en fortsatt utredning om kompensationsnivån inom sjukförsäkringen för vissa deltids- och delårsanställda.

Med hänsyn härtill anser utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 319 inte är påkallad.

Hugo Bergdahl tar i motion 1982/83: 914 upp frågan om sjukersättning till

elever som deltar i grundutbildning för vuxna. Motionären anför att den timersättning som utgår för utbildningen inte utgår under sjukdom. Vidare ändras den sjukpenninggrundande inkomsten när studierna inleds för de elever som varit förvärvsarbetande. Mot denna bakgrund begärs i motionen förslag om sjukersättning till dessa elever.

Sjukpenningkommittén har i betänkandet (SOU 1983: 48) Egenföretagares sjukpenning m. m. tagit upp frågan om sjukpenningskyddet för dem som genomgår grundutbildning för vuxna. Kommittén har därvid föreslagit att dessa elever skall få behålla sin sjukpenninggrundande inkomst under utbildningstiden. Betänkandet är f. n. föremål för beredning i socialdepartementet.

Utskottet anser att det är angeläget att frågan om sjukpenningskyddet för elever som deltar i grundutbildning för vuxna får en lösning. Med hänsyn till att sjukpenningkommittén framlagt förslag i frågan och att dess betänkande är föremål för beredning inom regeringskansliet anser utskottet dock inte att motion 1982/83: 914 behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

I såväl motion 1983/84: 1002 av Lars Werner m. fl. som motion 1983/84: 1718 av Anna Lindh tas upp frågan om socialförsäkringsskyddet för doktorander med utbildningsbidrag. Båda motionerna syftar till att jämställa utbildningsbidraget med inkomst av tjänst i socialförsäkringshänseende. Motionärerna i motion 1002 begär såväl ett tillkännagivande i enlighet härmed som förslag från regeringen i frågan under innevarande riksmöte. I motion 1718 begärs ett tillkännagivande om att en översyn bör göras med ovan angivet syfte.

Utskottet vill erinra om att enligt den princip som råder inom socialförsäkringssystemet grundas rätt till inkomstrelaterade förmåner på inkomst av förvärvsarbete. Utbildningsbidrag för doktorander utgör inte en förvärvsinkomst utan är en särskild form av studiestöd till studerande i forskarutbildning. Mot bakgrund härav kan utskottet inte förorda en sådan utvidgning i socialförsäkringshänseende som föreslagits i motionerna 1002 och 1718, och utskottet avstyrker bifall till motionerna.

3. Arbetsskadeförsäkring för studerande

Lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF) är tillämplig för studerande endast om den studerande skadas "under moment i utbildningen då eleven utför arbete som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utföres vid förvärvsarbete". Skador under teoretiska undervisningsmoment och under resor innefattas däremot inte i försäkringsskyddet.

I studiestödsutredningens betänkande (Ds U 1981: 11) Studiestöd föreslogs att LAF borde utvidgas i syfte att ge alla studerande samma skydd

som förvärvsarbetande har vid arbetsskada. Alla utbildningar, all undervisningstid samt även resor till och från undervisningsstället skulle enligt förslaget omfattas av lagen.

I propositionen läggs inte fram något förslag om ändringar i arbetsskadeförsäkringen för studerande. Departementschefen hänvisar i denna fråga till att en särskild utredare nyligen har tillsatts för att se över arbetsskadeförsäkringen.

Motionärerna i såväl motion 2682 av Jörgen Ullenhag och Ingemar Eliasson som motion 2683 av Margó Ingvardsson m. fl. vill att lagen om arbetsskadeförsäkring skall utvidgas i enlighet med studiestödsutredningens förslag. I förstnämnda motion begärs i yrkande 2 ett beslut av riksdagen och i sistnämnda motion begärs i yrkande 1 förslag från regeringen. Även motionärerna i den under den allmänna motionstiden 1983/84 väckta motionen 1206 av Lars Werner m. fl. anser – såvitt nu är i fråga – att arbetsskadeförsäkringen för studerande bör utvidgas i enlighet med studiestödsutredningens förslag. De begär ett tillkännagivande härom.

Utskottet är införstått med de brister som nuvarande försäkringsskydd innebär för studerande vid olycksfall eller annan arbetsskada. Regeringen har som nämnts nyligen tillkallat en särskild utredare för att göra en översyn av arbetsskadeförsäkringen. Enligt direktiven skall utredaren också klarlägga erfarenheterna av gällande försäkringsregler för elev som deltar i utbildning med arbetsplatsförlagda utbildningsmoment och bedöma behovet av eventuella förändringar. Med hänsyn till det anförda är utskottet inte berett att nu förorda någon ändring av gällande bestämmelser och utskottet avstyrker bifall till motionerna 2682 yrkande 2, 2683 yrkande 1 och 1206 i nu behandlad del.

4. Handikappade studerande

Inom studiestödssystemet finns inte några särskilda stöd- eller bidragsformer till handikappade studerande. Inom ramen för den allmänna försäkringen kan vissa förmåner utgå även till handikappade studerande såsom exempelvis förtidspension/sjukbidrag och handikappersättning. Rätt till förtidspension/sjukbidrag förutsätter en nedsättning av arbetsförmågan med minst 50 % medan handikappersättning baseras på hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek. Vidare kan handikappade studerande beviljas utbildningsbidrag för arbetsmarknadsutbildning.

Studiestödsutredningen har i sitt förenämnda betänkande (Ds U 1981: 11) Studiestöd behandlat frågan om studiestöd till handikappade studerande. Utredningen har därvid lagt fram en rad förslag till förändringar för handikappade studerande. Utgångspunkterna för utredningens förslag var *dels* att handikappade studerande så långt möjligt skulle omfattas av de reguljära studiesociala systemen, *dels* att handikappade studerande

skulle få alla merkostnader som föranletts av handikappet täckta, *dels* att handikappade skulle medges ett så fritt utbildningsval som möjligt.

I propositionen anför departementschefen att hon i annat sammanhang avser att återkomma till de handikappfrågor som tagits upp av studiestödsutredningen.

Margó Ingvardsson m. fl. begär i motion 2683 yrkande 2 förslag från regeringen om en förbättring av det ekonomiska stödet till handikappade studerande i enlighet med studiestödsutredningens förslag.

Enligt utskottets mening är det angeläget att snarast söka förbättra det ekonomiska stödet till handikappade studerande. Utskottet instämmer därvid i de utgångspunkter, som studiestödsutredningen hade för sina förslag. Såsom ovan nämnts har dock departementschefen anfört att hon avser att återkomma till dessa frågor. Utskottet har härvid erfarit att en arbetsgrupp inom regeringskansliet f. n. arbetar med frågor om handikappades ekonomiska stöd under studietiden och att syftet är att förslag skall kunna framläggas i samband med nästa års budgetproposition. Utskottet anser att dessa förslag bör avvaktas och avstyrker bifall till motion 2683 yrkande 2.

Utskottet behandlar i detta sammanhang en motion från den allmänna motionstiden 1982/83 och sex motioner från den allmänna motionstiden 1983/84 som alla berör frågor om handikappade studerande.

Tre motioner tar upp rätten till sjukbidrag för handikappade studerande. Göran Persson m. fl. anför i motion 1982/83: 1279 att när ungdomar med sjukbidrag påbörjar studier, där studiestöd kan utgå, dras i vissa fall sjukbidraget in, medan i andra fall ungdomarna får behålla sjukbidraget under en övergångstid för att se hur de klarar studierna. Denna skillnad i bedömningen är enligt motionärerna otillfredsställande och beror på vilken försäkringskassa som handlagt ärendet. Mot bakgrund härav begärs i motionen ett tillkännagivande om en generös och likvärdig bedömning av rätten till sjukbidrag för handikappade studerande. I motion 1983/84: 439 av Sigvard Persson och Ulla Tillander begärs en översyn av reglerna för handikappades rätt till sjukbidrag i syfte att så långt möjligt underlätta levnadsförhållandena för handikappade människor genom att göra det möjligt att bevilja sjukbidrag i erforderlig omfattning och utan oskäligt dröjsmål. Bo Nilsson anser i motion 1983/84: 778 att rätten till sjukbidrag för handikappade studerande bör vidgas. Han anför att handikappade ungdomar måste få göra ett i möjligaste mån fritt utbildningsval samt att de måste tillåtas den studietid som behövs i varje särskilt fall. För detta krävs att sjukbidrag eller motsvarande ekonomiska bidrag skall kunna utgå under hela utbildningstiden. Vidare anför motionären att de svårast handikappade ungdomarna borde ha sin försörjning inom den allmänna försäkringens ram inte bara till den tidpunkt då de efter avslutad utbildning erhållit ett arbete utan till dess de visat sig kapabla att utföra arbetet. Mot bakgrund av det anförda begärs i motionen en översyn av reglerna för sjukbidrag till

handikappade under särskild yrkesutbildning. Två motioner tar upp frågan om en höjning av åldersgränsen för sjukbidrag. I motion 1983/84: 1579 av Sture Ericson och Håkan Strömberg anförs att det stora flertalet handikappade ungdomar fortsätter skolan efter 16 års ålder. Eftersom det inte innebär några ökade kostnader att gå i exempelvis särskola eller hörselgymnasium jämfört med vanligt gymnasium bör dessa ungdomar få samma studiebidrag som sina jämnåriga kamrater och först vid 18 års ålder kunna söka sjukbidrag. Motionärerna begär därför förslag om en höjning av åldersgränsen för sjukbidrag från nuvarande 16 år till 18 år och i samband därmed en förlängning av rätten till vårdbidrag från 16 till 18 år. Ett motsvarande yrkande återfinns i motion 1359 av Lars Werner m. fl. (yrk. 2 f).

Såsom ovan redovisats övervägs olika frågor om det ekonomiska stödet till handikappade studerande av en arbetsgrupp inom regeringskansliet, och syftet är att förslag skall framläggas i samband med nästa års budgetproposition. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden är utskottet inte berett att förorda vare sig någon översyn av reglerna om sjukbidrag till handikappade studerande eller någon förändring av åldersgränsen för rätt till sjukbidrag. Såvitt gäller tillämpningen av nuvarande regler om rätten till sjukbidrag för handikappade studerande vill utskottet hänvisa till vad försäkringsöverdomstolen uttalat i en nyligen avkunnad dom (1984-03-13, mål nr 1699/83: 3).

Syftet med lagstiftningen om sjukbidrag/förtidspension är att ge den försäkrade ekonomisk trygghet vid nedsättning av arbetsförmågan. Ersättningen skall vara en kompensation för försörjningsekonomiska konsekvenser som har sin grund i sjukdom eller skada. Sedan mitten av 1960-talet skall enligt praxis studerande ungdomars rätt till sjukbidrag/förtidspension bedömas utifrån deras förmåga att skaffa sig inkomst av förvärvsarbete vid ett tänkt avbrott i studierna. Försäkringsöverdomstolen (försäkringsdomstolen) har i domar fastslagit den principen beträffande unga, handikappade studerande att om det kan antas att den studerande på grund av sitt handikapp saknar möjlighet att, utan att först ha undergått särskild yrkesutbildning, skaffa sig en arbetsinkomst motsvarande minst hälften av vad en arbetslös icke utbildad person i samma ålder kan påräkna, sjukbidrag skall utgå under tiden för sådan utbildning.

Vägledande uttalanden finns således för tillämpningen av nuvarande regler, och utskottet förutsätter att riksförsäkringsverket verkar för en enhetlig tillämpning härvidlag.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 1982/83: 1279, 1983/84: 439, 1983/84: 778, 1983/84: 1579 och 1983/84: 1359 yrkande 2 f.

Lennart Bladh tar i motion 1983/84: 2219 upp vissa frågor som berör studiestödet till handikappade elever i det allmänna skolväsendet och som under terminerna bor inackorderade eller i elevhem på studieorten. Motionären framhåller att vissa handikappade elever inte har samma möjlighet som andra ungdomar att välja studieort. Detta gäller exempelvis hörselskadade ungdomar för vilka det har inrättats ett riksgymnasium i Örebro.

Enligt motionären borde i dessa fall merkostnaderna för boende på annan ort, resor till hemorten m. m. täckas genom ett fullgott studiestöd. I motionen begärs därför en skyndsam översyn av det studiesociala stödet för handikappade ungdomar i åldern 16–19 år.

Ett av studiestödsutredningens förslag innebär att alla handikappade 16–19-åringar i gymnasial utbildning skulle kunna få rese- och inackorderingstillägg med högre belopp än vad som normalt kan utgå, om detta krävdes för att täcka merkostnader för resor och inackordering. Med hänsyn härtill och till att utredningens förslag är föremål för beredning av en arbetsgrupp inom regeringskansliet anser utskottet inte att motion 1983/84: 2219 bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar slutligen motion 1983/84: 1577 av Rune Backlund och Kersti Johansson. Motionärerna tar där upp frågan om studiestöd till förståndshandikappade ungdomar i grundsärskola och yrkessärskola. Dessa ungdomar omfattas av en skolplikt under avsevärt längre tid än andra ungdomar, nämligen 14 år, och motionärerna anser att samhället bör ta ansvar för deras försörjning under hela skolpliktstiden. Enligt motionärerna bör åldersgruppen 16–18 år omfattas av samma bidrags- och stödformer som gäller för motsvarande åldrar i gymnasieskolan, medan ungdomarna i yrkessärskolan lämpligen bör erhålla samma ersättning som gäller för arbetsmarknadsutbildningen, dvs. utbildningsbidrag. I motionen begärs förslag från regeringen i enlighet med det anförda.

Enligt utskottets mening finns det även i denna fråga skäl att avvakta resultatet av de överväganden som f. n. görs inom regeringskansliet beträffande det ekonomiska stödet till handikappade studerande. Utskottet avstyrker således bifall till motion 1983/84: 1577.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *extra tillägg inom studiehjälpen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och med avslag på motionerna 1983/84: 2682 yrkande 1 och 1983/84: 2684 yrkande 1 *dels* antar i propositionen framlagt förslag till ny lydelse av 1 kap. 2 § och 3 kap. 3 § och 11 § studiestödslagen (1973: 349), *dels* godkänner vad i propositionen förordats om riktlinjer för ekonomisk prövning vad gäller det extra tillägget,
2. beträffande *inackorderingstilläggets grundbelopp*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 antar i propositionen framlagt förslag till ny lydelse av 3 kap. 7 § studiestödslagen (1973: 349),
3. beträffande *medelsanvisning till Studiehjälp m. m.*,
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och med

anledning av proposition 1983/84: 100, bil. 10 litt. E punkt E 3 samt med avslag på motionerna 1983/84: 2098 yrkande 1 och 1983/84: 2684 yrkande 2 till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 220 600 000 kr.,

4. beträffande *utbetalningsrutiner för studiestöd*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 1198,
5. beträffande *studiehjälp till svenska ungdomar i svensk skola utomlands*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 1593,
6. beträffande *föräldrapenning*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och med avslag på motionerna 1983/84: 2683 yrkande 3 och 1983/84: 1206 i motsvarande del *dels* antar i propositionen framlagt förslag till ny lydelse av 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973: 349), *dels* godkänner vad i propositionen förordats om beräkning av föräldrapenning, *dels* godkänner vad i propositionen förordats om rätt till studiemedel i samband med tillfällig vård av sjukt barn,
7. beträffande *sjukförsäkring inom studiehjälpen och inom studiemedelssystemet m. m.*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och med avslag på motion 1983/84: 2683 yrkande 4 *dels* antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349) i vad förslaget inte berörts under momenten 1, 2 och 6 ovan, *dels* godkänner vad i propositionen föreslagits beträffande ändrade regler för utbildningsbidrag till doktorander under sjukdomsperioder,
8. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och med avslag på motionerna 1983/84: 2683 yrkande 5 och 1983/84: 1206 i motsvarande del antar de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
9. beträffande *medelsanvisning till Centrala studiestödsnämnden m. m.*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1984/85 – utöver tidigare anvisat förslagsanslag – anvisar ytterligare 750 000 kr.,
10. beträffande *en översyn av sjukförsäkringssystemet för universitets- och högskolestuderande m. fl.*
    att riksdagen avslår motion 1982/83: 319,
11. beträffande *sjukersättning till elever i grundutbildning för vuxna*
    att riksdagen avslår motion 1982/83: 914,
12. beträffande *socialförsäkringsskyddet för doktorander med utbildningsbidrag*
    att riksdagen avslår motion 1983/84: 1002 och 1983/84: 1718,

13. beträffande *arbetsskadeförsäkring för studerande*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2682 yrkande 2, 1983/84: 2683 yrkande 1 och 1983/84: 1206 i motsvarande del,
14. beträffande *särskilda regler för handikappade studerande*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2683 yrkande 2,
15. beträffande *rätt till sjukbidrag för handikappade studerande m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 1279, 1983/84: 439, 1983/84: 778, 1983/84: 1359 yrkande 2 f och 1983/84: 1579,
16. beträffande *en översyn av det studiesociala stödet till handikappade ungdomar*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 2219,
17. beträffande *studiestöd till elever i särskola*
att riksdagen avslår motion 1983/84: 1577.

Stockholm den 3 maj 1984

På socialförsäkringsutskottets vägnar
NILS CARLSHAMRE

Närvarande: Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Elis Andersson (c), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Gunhild Bolander (c), Margó Ingvardsson (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Barbro Nilsson i Visby (m), Inger Hestvik (s) och Rune Backlund (c).

Reservationer

1. Extra tillägg inom studiehjälpen och medelsanvisning till Studiehjälp m. m. (mom. 1 och 3)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "2682 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet, som biträdde förslaget i proposition 1983/84: 40 om ändrade regler för återbetalningspliktiga studiemedel för 18–20-åringar finner det inte motiverat att nu reducera den därigenom uppnådda besparingen på 100 milj. kr. med hälften. Med bifall till motion 1983/84: 2684 yrkande 1 avstyrker utskottet därför förslaget i propositionen om ett extra tillägg som skall ersätta det behovsprövade tillägget. Utskottet tillstyrker propositionens förslag om höjning av inackorderingstilläggets grundbelopp till 440 kr. per månad. Medelsanvisningen till studiehjälp bör, med bifall till motion 2684 yrkande 2, beräknas till ett i förhållande till propositionens förslag

med 50 milj. kr. reducerat belopp eller 1 170 600 000 kr. Härigenom tillgodoses även förslaget i motion 1983/84: 2098 yrkande 1.

Såvitt gäller yrkandet i motion 2682 om ekonomisk prövning vid beräkning av behovsprövat tillägg utgår utskottet från att yrkandet avser det föreslagna extra tillägget. Detta yrkande förlorar sin aktualitet i och med att utskottet avstyrker förslaget om extra tillägg. Utskottet avstyrker därför även motion 2682 yrkande 1.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande *extra tillägg inom studiehjälpen*
att riksdagen, med bifall till motion 1983/84: 2684 yrkande 1 och med avslag på proposition 1983/84: 127 och motion 1983/84: 2682 yrkande 1, avslår det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av 1 kap. 2 § och 3 kap. 3 § och 11 § studiestödslagen (1973: 349).

dels att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *medelsanvisning till Studiehjälp m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2684 yrkande 2 och med anledning av motion 1983/84: 2098 yrkande 1 och propositionerna 1983/84: 127 och 1983/84: 100, bil. 10, litt. E punkt E 3 till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 170 600 000 kr.

2. Sjukförsäkring inom studiehjälpen och inom studiemedelssystemet m. m. (mom. 7)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på, s. 10 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 2683 om att karenstiden för studerande inte bör avvika från vad som gäller inom sjukförsäkringen i övrigt. Enligt utskottets mening är heltidsstudier fullt jämförbara med förvärvsarbete på heltid, och lika lite som man kan utgå ifrån att kortare sjukdomsperioder inte skulle påverka ett förvärvsarbete i nämnvärd omfattning kan man göra det beträffande studier. Kortare sjukdomsperioder kan t. o. m. få större konsekvenser för studerande med hänsyn till att de förutom ekonomin kan påverka även studietidens längd.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att regeringen bör lägga fram förslag om ändrad karenstid för studerande när det gäller avräkning av studieskulden för sjukdomstid i enlighet med vad som begärs i motion 2683 yrkande 4.

dels att utskottet under moment 7 bort hemställa

7. beträffande *sjukförsäkring inom studiehjälpen och inom studiemedelssystemet m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och motion 1983/84: 2683 yrkande 4 *dels* antar i propositionen framlagt förslag till Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349) i vad förslaget inte berörts under momenten 1, 2 och 6 ovan, *dels* godkänner vad i propositionen föreslagits beträffande ändrade regler för utbildningsbidrag till doktorander under sjukdomsperioder, *dels ock* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ändrad karenstid för studerande när det gäller avräkning av studieskulden för sjukdomstid.

3. Föräldrapenning och sjukpenninggrundande inkomst (mom. 6 och 8)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 12 med "denna del." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de i propositionen föreslagna förändringarna för föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning visserligen innebär förbättringar för den förvärvsarbetande föräldern i de fall den studerande föräldern har en vilande SGI som ger en föräldrapenning över garantinivån. För den studerande föräldern innebär dock förslaget ingen förbättring. Detta är enligt utskottets mening otillfredsställande. Den studerande föräldern bör ges större ekonomisk möjlighet att själv vara hemma och ta hand om sitt barn. Med hänsyn härtill bör enligt utskottet den SGI som är högst – antingen den vilande SGI:n eller studietids-SGI:n – gälla för alla studerande vid beräkning av föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning. Enligt utskottets mening bör regeringen framlägga förslag i enlighet härmed.

Beträffande metoden för beräkning av sjukpenning för studerande har studiestödsutredningen föreslagit ett förändrat delningstal, dvs. den sjukpenninggrundade inkomsten skall divideras med det faktiska antalet arbetsdagar i stället för som f. n. med 365 dagar. Enligt utskottets mening skulle en sådan beräkning ge en i förhållande till inkomstbortfallsprincipen riktigare sjukpenning än vad nuvarande regler gör. Regeringen bör därför framlägga förslag härom i enlighet med studiestödsutredningens förslag.

dels att utskottet under moment 6 bort hemställa

6. beträffande *föräldrapenning*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och motionerna 1983/84: 2683 yrkande 3 och 1983/84: 1206 i motsvarande del *dels* godkänner vad i propositionen förordats om beräkning av föräldrapenning, *dels* godkänner vad i propositionen förordats

om rätt till studiemedel i samband med tillfällig vård av sjukt barn, *dels och* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om sjukpenninggrundande inkomst för studerande vid beräkning av föräldrapenning.

dels att utskottet under moment 8 bort hemställa

8. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 127 och motionerna 1983/84: 2683 yrkande 5 och 1983/84: 1206 i motsvarande del *dels* antar de i propositionen framlagda förslagen till Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om förändrat delningstal vid beräkning av sjukpenning för studerande.

4. *Socialförsäkringsskyddet för doktorander med utbildningsbidrag* (mom. 12)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till motionerna." bort ha följande lydelse:

Studierna för de doktorander som har sin försörjning vid högskolan finansieras antingen genom utbildningsbidrag eller assistent/amanuenstjänst. Den 1 juli 1983 trädde en studiefinansieringsreform i kraft som syftade till att successivt avveckla assistent/amanuenstjänsterna och ersätta dessa med utbildningsbidrag. Mot bakgrund av att doktorander med assistent/amanuenstjänster räknas som anställda medan doktorander med utbildningsbidrag räknas som studerande medför den nämnda reformen försämringar i socialförsäkringshänseende för många doktorander. Enligt utskottets mening borde alla forskarstuderande få samma sociala trygghet som andra förvärvsarbetande. Detta kan uppnås genom att såsom föreslagits i motion 1002 jämställa utbildningsbidraget med inkomst av tjänst. Med hänsyn till att en sådan lösning också förespråkats av det socialdemokratiska partiet i motion 1981/82: 2234 av Olof Palme m. fl. anser utskottet att regeringen snarast bör framlägga förslag i enlighet härmed.

dels att utskottet under moment 12 bort hemställa

12. beträffande *socialförsäkringsskyddet för doktorander med utbildningsbidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1002 och med anledning av motion 1983/84: 1718 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Arbetsskadeförsäkring för studerande (mom. 13)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Det stora flertalet studerande omfattas f. n. inte av något försäkringsskydd vid olycksfall eller annan arbetsskada. Detta är enligt utskottets mening klart otillfredsställande. Såsom ovan nämnts har studiestödsutredningen föreslagit att lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF) skall utvidgas i syfte att ge alla studerande samma skydd som förvärvsarbetande har vid arbetsskada. Utskottet är positivt till detta förslag och anser inte att frågan behöver utredas ytterligare. Regeringen bör därför framlägga förslag om en utvidgad arbetsskadeförsäkring till studerande i enlighet med studiestödsutredningens förslag. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 13 bort hemställa

13. beträffande *arbetsskadeförsäkring för studerande*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2683 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1983/84: 2682 yrkande 2 och 1983/84: 1206 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Särskilda regler för handikappade studerande (mom. 14)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att det ekonomiska stödet till handikappade studerande snarast förbättras. De förslag som studiestödsutredningen lagt fram om förändringar för handikappade studerande är enligt utskottets mening väl genomtänkta och bör i sin helhet ligga till grund för en proposition i frågan. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 14 bort hemställa

14. beträffande *särskilda regler för handikappade studerande*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2683 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Rätt till sjukbidrag för handikappade studerande m. m. (mom. 15)

Margó Ingvardsson (vpk) som anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Såsom ovan" och slutar med "till sjukbidrag" bort ha följande lydelse:

Såsom ovan anförts i reservation 6 har utskottet begärt förslag från regeringen om ett ekonomiskt stöd till handikappade studerande i enlighet

med studiestödsutredningens förslag. I avvaktan på denna proposition vill utskottet inte förorda någon översyn av reglerna om rätt till sjukbidrag för handikappade studerande. Däremot anser utskottet att det finns skäl att redan nu begära förslag om en höjning av den nedre åldersgränsen för sjukbidrag till 18 år och i konsekvens därmed en höjning av den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag till 18 år. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Med det" och slutar med "yrkande 2 f" bort ha följande lydelse:

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker bifall till motionerna 1983/84: 1579 och 1983/84: 1359 yrkande 2 f och avstyrker bifall till motionerna 1982/83: 1279, 1983/84: 439 och 1983/84: 778.

dels att utskottet under moment 15 bort hemställa

15. beträffande *rätt till sjukbidrag för handikappade studerande m. m.*

att riksdagen *dels* med bifall till motionerna 1983/84: 1359 yrkande 2 f och 1983/84: 1579 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ändrad åldersgräns för rätt till sjukbidrag resp. vårdbidrag, *dels* avslår motionerna 1982/83: 1279, 1983/84: 439 och 1983/84: 778.

Särskilt yttrande

Riktlinjer för ekonomisk prövning vad gäller det extra tillägget

Margó Ingvardsson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna har den principiella inställningen att samhället bör garantera ett ekonomiskt oberoende vid studier över grundskolenivå. Den som vill studera skall således inte behöva känna tyngden av att ligga någon till last under studietiden och någon annan skall inte heller kunna uppställa villkor för eller förhindra studierna. Vi har tidigare motsatt oss ett införande av makeprövning inom studiemedelssystemet och enligt vår mening bör en sådan prövning inte heller förekomma inom studiehjälpssystemet. Med hänsyn till att propositionens förslag endast berör en av flera inkomstprövade förmåner inom studiehjälpssystemet avstår vi emellertid nu från något yrkande i denna fråga.

Bilaga

1 Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)[1]

dels att 3 kap. 15 § och 4 kap. 30 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3 kap. 13, 14, 16, 20 och 21 §§ skall betecknas 3 kap. 15, 16, 16 a, 13 respektive 14 §§,

dels att 1 kap. 2 §, 3 kap. 3, 5, 7, 11, nya 15, nya 16, nya 16 a, 17, 19, 22 och 23 §§, 4 kap. 6 och 29 §§, 7 kap. 17 §, 8 kap. 77-79 §§ samt 9 kap. 2 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 21 § skall sättas närmast före 3 kap. 14 §,

dels att i lagen närmast före 3 kap. 15 § skall införas en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	
2 §[2]	
Studiehjälp består av studiebidrag jämte tillägg, återbetalningspliktiga studiemedel och resekostnadsersättning.	
Tillägg till studiebidraget utgår i form av inackorderingstillägg, inkomstprövat tillägg och *behovsprövat* tillägg.	Tillägg till studiebidraget utgår i form av inackorderingstillägg, inkomstprövat tillägg och *extra* tillägg.
3 kap.	
3 §[3]	
Studiehjälp utgår från och med kvartalet efter det under vilket den studerande fyllt 16 år, om ej annat följer av andra eller tredje stycket.	
Inkomstprövat tillägg utgår från och med månaden efter den under vilken den studerande fyllt 17 år.	
Inackorderingstillägg och *behovsprövat* tillägg utgår även till studerande som *ej* uppnått sådan ålder som anges i första stycket.	Inackorderingstillägg och *extra* tillägg utgår även till studerande som *inte har* uppnått sådan ålder som anges i första stycket.
5 §[4]	
Studiehjälp utgår för sådan del av läsår under vilken den studerande bedriver studier.	

[1] Lagen omtryckt 1981: 579.
[2] Senaste lydelse 1983: 598.
[3] Senaste lydelse 1983: 598.
[4] Senaste lydelse 1983: 941.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Studiehjälp *i form av återbetalningspliktiga studiemedel* utgår även för tid under vilken den studerande är sjuk enligt vad som anges i *13*-19 §§, om *ej* annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.	Studiehjälp utgår även för tid under vilken den studerande är sjuk enligt vad som anges i *15*-19 §§, om *inte* annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Vid tillämpning av första stycket och bestämmelse som avses i andra stycket beaktas endast hela, sammanhängande tidsperioder under ett kalenderhalvår om 15 dagar för heltidsstuderande och 30 dagar för deltidsstuderande, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel skall läsår anses omfatta det antal dagar som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser. Detta antal dagar skall därvid anses infalla under det eller de kalenderhalvår som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

7 §[5]

Inackorderingstillägg utgår med *400* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom hemreseersättning enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.	Inackorderingstillägg utgår med *440* kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom hemreseersättning enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

11 §[6]

Behovsprövat tillägg utgår med *högst 290* kronor i månaden. Närmare bestämmelser om *behovsprövat* tillägg meddelas av regeringen.	*Extra* tillägg utgår med *600, 400 eller 200* kronor i månaden. Närmare bestämmelser om *extra* tillägg meddelas av regeringen.

Studiehjälp under sjukdom

13 §	*15 §*
I *14*-19 §§ ges bestämmelser om *återbetalningspliktiga studiemedel* för tid under vilken studerande *som avses i 12 §* på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier.	I *16*-19 §§ ges bestämmelser om *studiehjälp* för tid under vilken *den* studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier.

I nämnda paragrafer förstås med
sjukperiod: tid under vilken den studerande på grund av sjukdom oavbrutet varit oförmögen att bedriva sina studier.

[5] Senaste lydelse 1983: 272.
[6] Senaste lydelse 1983: 272.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
studietid: den del av ett kalenderhalvår under vilken den studerande bedriver studier och den del av kalenderhalvåret under vilken han skulle ha bedrivit studier om han ej blivit sjuk.	
14 §	*16 §*
Återbetalningspliktiga studiemedel utgår för sjukperiod som infaller under *den del av ett kalenderhalvår som utgör den studerandes studietid, förutsatt att*	*Studiehjälp* utgår för sjukperiod som infaller under *tid för vilken den studerande har beviljats studiehjälp.*
1. sjukperioden ej omfattar hela den studerandes studietid under kalenderhalvåret,	
2. den studerande under någon del av kalenderhalvåret bedriver sina studier.	
För sjukperiod som infaller efter studietidens början utgår *återbetalningspliktiga studiemedel* dock endast om den studerande ingett ansökan om *sådana medel* dessförinnan. Om synnerliga skäl föreligger, kan studerande beviljas *återbetalningspliktiga studiemedel* även för sådan sjukperiod.	För sjukperiod som infaller efter studietidens början utgår *studiehjälp* dock endast om den studerande ingett ansökan om *denna studiehjälp* dessförinnan. Om synnerliga skäl föreligger, kan *en* studerande beviljas *studiehjälp* även för sådan sjukperiod.
För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till *återbetalningspliktiga studiemedel enligt detta kapitel* utgår *studiemedel* endast för sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.	För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till *studiehjälp* utgår *studiehjälp* endast för *sådan* sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.
16 §	*16 a §*
Studerande har rätt till *återbetalningspliktiga studiemedel* endast för sådan sjukperiod eller del därav som godkänts av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den studerande är inskriven.	*En* studerande har rätt till *studiehjälp* endast för sådan sjukperiod eller del därav som *har* godkänts av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den studerande är inskriven.
17 §	
Blir studerande på grund av sjukdom helt oförmögen att bedriva sina studier, skall han anmäla detta till den allmänna försäkringskassan, om han beviljats *återbetalningspliktiga studiemedel* för kalenderhalvåret eller om han ansökt eller avser att ansöka därom. An-	Blir *en* studerande på grund av sjukdom helt oförmögen att bedriva sina studier, skall han anmäla detta till den allmänna försäkringskassan, om han *har* beviljats *studiehjälp* för kalenderhalvåret eller om han ansökt eller avser att ansöka därom. Anmälan skall ske enligt de

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
mälan skall ske enligt de närmare bestämmelser som meddelats av riksförsäkringsverket.	närmare bestämmelser som meddelats av riksförsäkringsverket.
19 §	
Har studerande som beviljats *återbetalningspliktiga studiemedel* på grund av sjukdom varit helt oförmögen att bedriva studier under 90 dagar i följd eller föreligger annat särskilt skäl, skall den allmänna försäkringskassan, enligt de närmare bestämmelser som riksförsäkringsverket meddelar, undersöka om skäl föreligger att *vidtaga* åtgärd som är ägnad att förkorta sjukdomstiden eller på annat sätt helt eller delvis återställa studieförmågan.	*Om en* studerande som *har* beviljats *studiehjälp* på grund av sjukdom *har* varit helt oförmögen att bedriva studier under 90 dagar i följd eller *om det* föreligger annat särskilt skäl, skall den allmänna försäkringskassan, enligt de närmare bestämmelser som riksförsäkringsverket meddelar, undersöka om skäl föreligger att *vidta* åtgärd som är ägnad att förkorta sjukdomstiden eller på annat sätt helt eller delvis återställa studieförmågan.

Finner den allmänna försäkringskassan att åtgärd som avses i första stycket behövs, skall den underrätta den studerande härom och tillse att åtgärden vidtages. Vägrar den studerande att underkasta sig åtgärden, kan kassan besluta att ej godkänna den del av sjukperioden som infaller sedan den studerande fått underrättelse om kassans beslut. I underrättelsen skall intagas erinran om att sådant beslut kan meddelas.

22 §	
Studiehjälp enligt detta kapitel får beviljas svensk medborgare för studier utom riket, om studierna *icke* med lika stor fördel kan bedrivas vid svensk läroanstalt.	Studiehjälp enligt detta kapitel får beviljas svensk medborgare för studier utom riket, om studierna *inte* med lika stor fördel kan bedrivas vid svensk läroanstalt.

Även i andra fall får studiehjälp enligt detta kapitel beviljas för studier utom riket enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Första och andra styckena gäller dock endast sådana studier som motsvarar eller är jämförbara med studier vid svensk läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 1 §.

Första och andra styckena gäller ej för sjukperiod som avses i *13* §.	Första och andra styckena gäller ej för sjukperiod som avses i *15* §.
23 §	
Allmän försäkringskassa skall lämna centrala studiestödsnämnden och studiemedelsnämnderna uppgift om sådan sjukperiod enligt *13* § som godkänts av kassan.	Allmän försäkringskassa skall lämna centrala studiestödsnämnden och studiemedelsnämnderna uppgift om sådan sjukperiod enligt *15* § som godkänts av kassan.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
6 §	
Till studerande, som avses i 1 § och som ej tidigare varit inskriven vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 1 §, utgår studiemedel utan föregående prövning av hans lämplighet för studierna.	
Till annan studerande som avses i 1 § utgår studiemedel endast om det med hänsyn till de resultat som han uppnått måste anses sannolikt, att han kommer att slutföra studierna inom normal tid. Vid denna bedömning skall *skälig* hänsyn *tagas* till förhållanden av personlig natur som kan *antagas* ha inverkat på studieresultaten.	Till annan studerande som avses i 1 § utgår studiemedel endast om det med hänsyn till de resultat som han *har* uppnått måste anses sannolikt, att han kommer att slutföra studierna inom normal tid. Vid denna bedömning skall hänsyn *tas* till förhållanden av personlig natur som kan *antas* ha inverkat på studieresultaten.
29 §	
Studiemedel *enligt 13, 14, 16, 17, 19 och 21-25 §§* utgår för sjukperiod som infaller under *den del av ett kalenderhalvår som utgör den studerandes studietid, förutsatt att*	Studiemedel utgår för sjukperiod som infaller under *tid för vilken den studerande har beviljats studiemedel.*
1. sjukperioden ej omfattar hela den studerandes studietid under kalenderhalvåret,	
2. den studerande under någon del av kalenderhalvåret bedriver sina studier.	
För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till studiemedel enligt detta kapitel utgår studiemedel endast för sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.	
Med stöd av första stycket har studerande rätt till studiemedel för större del av två på varandra följande kalenderhalvår än sex månader endast om särskilda skäl föreligger.	
7 kap.	
17 §	
För tid under vilken den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier utgår vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel för sjukperiod som infaller under den	För tid under vilken den studerande på grund av sjukdom är helt oförmögen att bedriva sina studier utgår vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel för sjukperiod som infaller under den

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
del av det eller de kalenderhalvår för vilka den studerande har beviljats vuxenstudiestöd. Bestämmelserna i 4 kap. 28 och *30*-35 §§ skall tillämpas.	del av det eller de kalenderhalvår för vilka den studerande har beviljats vuxenstudiestöd. Bestämmelserna i 4 kap. 28 och *31*-35 §§ skall tillämpas.

För det första kalenderhalvår under vilket en studerande bedriver studier som berättigar till särskilt vuxenstudiestöd enligt detta kapitel utgår vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel endast för sjukperiod som infaller efter det den studerande har påbörjat studierna.

Utgår sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller motsvarande ersättning enligt annan författning för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag, skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i sjukpenning eller sådan ersättning för samma tid.	Utgår sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller motsvarande ersättning enligt annan författning för tid under vilken den studerande uppbär vuxenstudiebidrag, skall vuxenstudiebidraget minskas med det belopp som har utgått i sjukpenning eller sådan ersättning för samma tid. *Vuxenstudiebidraget skall dock ej minskas med sådant belopp som har utgått i sjukpenning enligt 3 kap. 5 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring.*

8 kap.

77 §

I 78-80 §§ ges särskilda bestämmelser om återbetalningsskyldigheten för den som uppburit återbetalningspliktiga studiemedel för sjukperiod enligt 3 kap. *13*-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där.	I 78-80 §§ ges särskilda bestämmelser om återbetalningsskyldigheten för den som uppburit återbetalningspliktiga studiemedel för sjukperiod enligt 3 kap. *15*-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där.

78 §

Återbetalningspliktiga studiemedel som belöper på sådan del av en sjukperiod som infaller efter en karenstid om 14 dagar medräknas ej vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning, om ej annat följer av 79 §.

Som karenstid enligt första stycket räknas endast sådan tid som infaller under sådan studietid som avses i 3 kap. *13* §, 4 kap. 28 § eller 7 kap. 17 § i vad avses hänvisning till 4 kap. 28 §. Vid beräkning av karenstid skall flera sjukperioder räknas som en sjukperiod, om den senare börjar inom 20 dagar efter föregående periods slut.	Som karenstid enligt första stycket räknas endast sådan tid som infaller under sådan studietid som avses i 3 kap. *15* §, 4 kap. 28 § eller 7 kap. 17 § i vad avses hänvisning till 4 kap. 28 §. Vid beräkning av karenstid skall flera sjukperioder räknas som en sjukperiod, om den senare börjar inom 20 dagar efter föregående periods slut.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

79 §

Har studerande för sådan dag under en sjukperiod som infaller efter karenstiden enligt 78 § första stycket uppburit sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller enligt lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring och överstiger denna sjukpenning 25 kronor, skall vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning medräknas endast den del av de återbetalningspliktiga studiemedlen för samma dag som motsvarar det belopp varmed sjukpenningen överstiger 25 kronor. Vad som sagts nu gäller också om den studerande med anledning av sin sjukdom får ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande eller enligt utländsk lagstiftning om arbetsskadeförsäkring.

Sådan sjukpenning som har beräknats enligt 3 kap. 5 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring skall dock aldrig beaktas vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning.

9 kap.

2 §[7]

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. *13*-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 7 kap. 17 a §.

Avbryter någon sina studier skall första stycket tillämpas beträffande uppburet studiestöd som avser tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande uppburit enligt 3 kap. *15*-19 §§, 4 kap. 28-35 §§ eller 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där ej återkrävas. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 7 kap. 17 a § *eller vid annan ledighet för vård av barn enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.*

Avser återkrav enligt första eller andra stycket studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig på grund av ålder, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På återbetalningspliktiga studiemedel enligt 3 kap., på studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som återkrävs enligt

[7] Senaste lydelse 1983: 272.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

första eller andra stycket utgår ränta från den dag när medlen uppburits efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som återkrävs enligt denna paragraf utgår ränta enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att erlägga räntan.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 1 kap. 2 § och 3 kap. 3, 7 och 11 §§ den 1 juli 1984 samt i övrigt den 1 januari 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

3 kap.

5 §

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas.

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek.

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, samt

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän trettio dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då sjukpenningförsäkring enligt 1 § andra stycket skall upphöra på grund av att den försäkrades make eller någon med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten skall ej sänkas under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han uppbär sär-

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten skall ej sänkas under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han uppbär sär-

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349) eller utbildningsbidrag för doktorander enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander, eller då han är inskriven till arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning. Sänkning får dock ske i sådana fall som avses i första stycket b) eller c). Vidare får sänkning ske när någon undergår arbetsträning i arbetsmarknadsinstitut, under förutsättning att arbetsträningen pågått sex månader.	skilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349), *särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa enligt lagen (1983: 1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa* eller utbildningsbidrag för doktorander enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander, eller då han är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning. Sänkning får dock ske i sådana fall som avses i första stycket b) eller c). Vidare får sänkning ske när någon undergår arbetsträning i arbetsmarknadsinstitut, under förutsättning att arbetsträningen pågått sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. Bestämmelsen tillämpas dock för tid från och med den 1 januari 1984.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

3 kap.

5 §[2]

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete, samt

[1] Lagen omtryckt 1982: 120.

[2] Senaste lydelse se tidigare upprättat lagförslag i denna proposition.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) ej ske förrän trettio dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då sjukpenningförsäkring enligt 1 § andra stycket skall upphöra på grund av att den försäkrades make eller någon med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten *skall* ej sänkas under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han uppbär särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349), *särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa* enligt lagen (1983: 1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, eller *utbildningsbidrag för doktorander* enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander, eller *då han* är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning. *Sänkning får dock ske i sådana fall som avses i första stycket b) eller c). Vidare får sänkning ske när någon undergår arbetsträning i arbetsmarknadsinstitut, under förutsättning att arbetsträningen pågått sex månader.*

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten *får* ej *i annat fall än som avses i första stycket b) eller c)* sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär *studiehjälp, studiemedel eller* särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349), *studiestöd* enligt lagen (1983: 1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller *bidrag* enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander, eller

2. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning.

Om den försäkrade i fall som avses i tredje stycket 1) bedriver studier som beräknas pågå minst sex månader, skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984